

A szíve bibor pókja estelen
négy égi tájra nyújtja testtelen
mér földes lábát álom-nesztelen;

títkos drótot húz minden gyermekéig,
átfúr hegyen, erdön, folyókon végig
s a drótjait angyal-testőrök védik...

Folyton távolba néznek a szemek,
kérges keze tapintata remek;
rögtön megérzi, ha a drót remeg.

Megérzi a gyermekszív sorsecsapásait;
vak éjszakában végzettel csatázik
s ima-nyilakkal fátumokat másít...

Ha ujságok jeleznek háborút,
pestist, földrengést, jégesőt, borut;
az anyahomlok rögtön ráncba fut,

agyában félrevert harangok kongnak,
a gondolatok bomlottan bolyongnak,
mint Karneválja millió bolondnak...

Csodák csodája; mér földesre nyúl
két karja; és tenyere paizsul
minden gyerekre puhán ráborul,

anyamadár-szöngy nő ki minden ujjon,
hogy gyermekének szíve odábujjon...
s akkor megnyugszik s Tedeumot ujjong...

(Mész László.)

Szülői értekezéslet.

— A hazafias nevelés. —

Ma, amikor lángban áll körülöttünk a világ, s a haza nevében, annak érdekében hozza meg személyes áldozatát az emberek milliója, talán különösnek látszik, hogy ilyenkor beszélünk a hazaszereget neveléséről. Azonnal hozzátéhetjük azonban azt is, vannak dolgok, amikről nem lehet elégszer beszélni, hozzátartoznak életünkhöz, mint a levegő, amely nélkül szintén nem tudnánk élni, mégsem beszélünk róla. A hazaszeregettről nem lehet elégszer szólni, különösen ma, amikor a gyermekek szinte maguk előtt látják a legmagasztosabb hazaszere-

tet megnyilvánulását: apjuk, rokonaik, ismerőseik önfeláldozó hazaszeretétét.

Amíg a hősi halottak eljutottak odáig, hogy legnagyobb kincsüket adták a nagy magyar közösségért, a hazáért, végigkellett járniok a hazaszeretet útját. Mert a hazaszeretet nem születik velünk, azt belénk nevelték, belénk nevelődött.

A hazaszeretet a legrégebb emberi erények közé tartozik. Mégis azt kell mondanunk, hogy a hazaszeretet szent lángját csak olyan nevelés szíthatja fel a lelkekben, mely az értelem és a kedélyélet alakításán túl az akarat s vele az egész jellem formálására is döntőleg tud hatni. Aki csak az értelem belátására és a kedélyvilág hullámszásaira akarja alapozni a hazafias nevelést, könnyen úgy járhat, mint az evangéliumi balga ember, aki kőszikla helyett homokra építette várát; színre szemre tetszetős épület lehetett, de a rideg valóság első érintése halomra döntheti művét. Mert nem szabad felednünk, hogy a hazának sohasem szónokló és mellverdeső, hanem kötelességtudó és áldozatkész fiakra van szüksége, olyanokra, akik mindenüket, egyéni kényelmüket, vagyonukat, sőt ha kell, életüket is fel tudják érte áldozni. Áldozatra viszont csak az képes — különösen látjuk ezt ma, kint a fronton és údehaza egyaránt — aki nemcsak érti és bámulja, hanem éli és minden idegszállal valósítja is az áldozatosság szellemét, aki nemcsak értelmével, hanem akaratával és egész mivoltával is csügg szeretete tárgyán.

A hazaszeretetre nevelés közös feladata iskolának és a családnak.

A családi nevelés van hivatva kiegészíteni és elmélyíteni az iskolában nyert hazafias nevelést, indításokat. Ez azonban csak abban a családban lehetséges, ahol az iskolával a legszorosabb összhang uralkodik, azzal együttesen végzi munkáját a gyermek nevelése szempontjából. Az iskola után a családnak, a szülői háznak kötelessége gondoskodni róla, hogy tanuló-fiai, leányai ilyen irányban is megfelelő szellemi táplálékot kapjanak. Gondolunk itt először is a jó ifjúsági könyvekre. Közeledik a nagy vakáció. A tanuló — azonkívül, hogy szüleinek segédkezik az otthoni munkában — mégis sok idővel rendelkezik, amit lelke művelésére fordíthat. Ezt legjobban az olvasás végezheti el. Nézzük meg azonban azt, mit olvas a gyermek. Mert a jó könyv nagyon jó nevelőeszköz a tanuló-gyermek kezében, de a rossz, kész méreg, amelyet a kezébe adhatunk. Testét-lelkét megmérgezi, amit aztán ember legyen, aki ellensúlyozni tud! Vigyázzunk tehát arra, mit, milyen könyvet olvas a gyermek. Ha nem tudunk a könyvek között kiigazodni — ami ma nem is olyan szégyen, hiszen dandárja van a könyveknek! — forduljunk bizalommal a gyermek tanítójához, ő jobban ismeri a könyvek értékét, majd ő megmondja,

milyen könyvek valók gyermekünknek, ha nincs kéznél megfelelő könyvtár, amiből azonnal adhat is.

A hazát azonban nemcsak multjában, hanem jelenében is szeretnünk kell. Erre legjobb eszköz természeti szépségeink, néprajzi viszonyaink, s általában mindama sajátosságoknak megismertetése, melyek minden más országtól megkülönböztető egyéni arculatot kölcsönöznek neki. Gondolunk itt elsősorban azokra a kisebb kirándulásokra, amelyeket a családdal együtt szoktunk tenni valamelyik közeli faluba vagy városba. Egy-egy jól sikerült kirándulás, amelyen az evés-iváson kívül az apa vagy az édesanya meg is beszél a gyermekével a látottakat, a tájat, az ott élő magyarok életét, természeti adottságát, jellemvonását, felejtethetetlen nyomokat hagyhat a lélekben. Ezért a szülői háznak, ha csak módjában van, rajta kell lennie, hogy az ilyen kirándulás várható benyomásai minél gondosabban előkészített talajra találjanak a gyermek lelkében. Már előzőleg beszéljünk gyermekünkkel a látnivalókról. Hívjuk fel figyelmüket a megfigyelendőkre, az érdekesre, a tőlünk különbözőre. Ha aztán a gyermek így összeszedett egy rakás tapasztalatot, megfigyelést, lesz elég időnk otthon is azok megbeszélésére.

Ha aztán arra is lesz gondunk, hogy a különböző nyaraikon környékünk mindig más és más, esetleg messzebb lévő szomszédságát tekintjük meg, akkor nem fog előfordulni az a nagyon szomorú eset, hogy a magyar fiú katonakoráig nem járt túl szülőfaluja határán, esetleg a szomszéd faluknál, vagy városnál. Szeretni csak azt tudjuk, amit ismerünk is. Milyen lesz az olyanok lelkében a hazaszeretet, akik nem ismerik hazájukat, annak népét, természeti tájait, legföljebb könyvből, útleírásból. Hiszen ez is jó, a semminél feltétlenül jobb, de mégis más az, ha olvasás helyett magam látom a tájat s annak érdekes, különös jelenségeit.

De a család nemcsak kerülő uton és közvetett eszközökkel, hanem közvetlenül is befolyhat a hazafias nevelésre. Minden nemzeti ünnep, minden nevezetesebb történeti évforduló vagy kiemelkedőbb politikai esemény megannyi kitűnő alkalom az illető eseményhez fűződő hazafias motívum tudatosítására és mélyítésére. Egy-egy futó napihír, egy-egy rendelet vagy törvény megbeszélése jó eszköz lehet bizonyos alapvető kérdések megvilágítására és tisztítására. Beszéljünk arról is — éspedig mennél többször! —, hogy a haza nemcsak külső kerete és tartója, hanem egyben elengedhetetlen feltétele is az egyéni életnek és hogy ebből következőleg az iránta tartozó köteleességek lelkiismeretes teljesítése nemcsak köz-, hanem egyéni érdek is. Közös anyánk, édes hazánk arcának szemlélésében szemünknek azonban inkább a szépségek, mint a szeplők meglátására kell beállítva lennie. Szabad a hibákat és fogyatkozásokat is meglátunk és megláttatunk, de csak úgy, mint az édesanyánkét,

gyöngédséggel, szeretettel, s legyen azonnal kéznél nálunk a mentő és enyhítő magyarázat is. Ez különbözteti meg az igaz prófétát az álprófétáktól, akiket nem a haza szent szerelme, hanem az idegen eszmékért való szertelen rajongás vagy forradalmi radikálizmus hevít s akik éppen azzal követik el saját hazájukkal szemben a legnagyobb igazságtalanságot, hogy más hazákkal szemben túlságosan igazságosak akarnak lenni.

A hazafias nevelés tehát, ha komolyan akarjuk venni, ma is időszerű, és még hozzá nemcsak az iskolában, hanem a családban is. Lelkiismeretes teljesítéséhez azonban nemcsak tudás, hanem sok tapintat és nevelői rátermettség, de még ennél is fontosabb a személyes példaadás, amely nélkül eredményes nevelést elképzelni sem lehet! A szép szavak talán megindítanak, de tettekre, cselekvésre csak tettek ihlelhetnek bennünket!

TANÍTÁSOK — VÁZLATOK.

1943. május hó 3. hete.

Földrajz.

IV. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: a) Hazánk földrajzának összefoglalása. I. rész.

b) Célkitűzés.

I. Előkészítés. a) Számonkérés. Horvátország és Fiuméről tanultak összefoglalása.

II. Tárgyalás. a) A Magyar-medence fekvése, határai és nagysága.

Hazánk a Magyar-medence. Az északi félgömbön, Közép-Európa keleti szélén fekszik. Természetes határai Dévénytől a Kárpátok koszorúja, délen a Duna és Száva, délnyugaton az Adriai-tenger, nyugaton az Alpok nyulványai. Hosszú-kás kör-alakú, területe 325.000 km², melynek $\frac{1}{6}$ -a Horvát-Szlavonország.

b) Felszíne.

Hegyei a Kárpátok, Alpok és a Dinári-Alpok hegyrendszeréhez tartoznak, azok zárják be a medencét.

A Kárpátok a Magyar-kaputól az Aldunáig terjednek. Részei az Északnyugati-, Északkeleti-, Keleti- és Déli-Kárpátok. Az Alpok a Dunán túl az Adriai-tengerig nyulnak, a Magyar- és Horvát-Alpok tartoznak ide. A Dinári-Alpok hegyrendszerből csak a Karszt-Felvidék van hazánkban. A Kárpátok a medence természetes bástyái. Legjobban határolnak a Keleti- és Déli-Kárpátok, mert azokon át csak a hágók és szorosok vezetnek a szomszédos országokba.

A három hegyrendszerből alakult szép hegykoszorú hasonlít ki Európa törzséből a legnagyobbyszerű földrajzi egységet, a Magyar-medencét. Azok különítik el oly feltűnően hazánkat